

Aile Krizine Yönelik Kişisel Değerlendirme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Aile Krizine Yönelik Kişisel Değerlendirme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16410>

Özet

Aile Krizine Yönelik Kişisel Değerlendirme Ölçeği (AKYK-DÖ), özgün adı Family Crisis Oriented Personal Evaluation Scale (F-COPES) olan araçın Türkçe'ye adaptasyonudur. Bu ölçek, ailelerin stresli yaşam olayları ve krizler karşısında kullandıkları **başa çıkma stratejileri** ve kaynaklarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin 2020 yılında yapılan adaptasyon çalışması, özellikle **kronik ruhsal hastalıklar** ile mücadele eden ailelerin kullandığı stratejilerin **psikometrik özellikler** açısından incelenmesine odaklanmıştır. Bu uyarılma, Türk kültürüne özgü aile dinamiklerini ve krizle başa çıkma yöntemlerini güvenilir ve geçerli bir şekilde ölçmeyi hedeflemektedir.

Ölçek, aile sisteminin karşılaştığı zorluklara nasıl tepki verdiğini, hangi içsel ve dışsal kaynakları harekete geçirdiğini anlamak için kritik bir araçtır. Elde edilen bulgular, klinisyenlere ve araştırmacılara, aile destek programları ve müdahale stratejileri geliştirmede önemli veriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Aile krizi, başa çıkma stratejileri, aile uyumu, kronik ruhsal hastalıklar, psikometrik özellikler, uyarılma, F-COPES.

Yazarlar

Sari, A., Çetinkaya-Duman, Z.

Amaç

AKYK-DÖ'nün temel amacı, ailelerin kriz durumlarında veya yoğun stres altında iken kullandıkları çeşitli **başa çıkma stratejileri** envanterini sunmaktır. Bu stratejiler genellikle iki ana kategoriye ayrılır: aile içi kaynakları harekete geçiren içsel stratejiler ve sosyal destek veya profesyonel yardım arayışını içeren dışsal stratejiler.

Ölçek, ailelerin stresörleri nasıl algıladığını ve bu stresörlerle başa çıkmak için ne tür davranışsal ve bilişsel tepkiler geliştirdiğini belirleyerek, aile içi ilişkileri üzerindeki etkileri incelemeye olanak tanır. Adaptasyon çalışması (2020), özellikle kronik zihinsel rahatsızlıkları olan bireylerin ailelerinin kullandığı başa çıkma mekanizmalarını derinlemesine analiz etmeyi amaçlamıştır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki **aile başa çıkma stratejileri** (Family Coping Strategies) yapısını

ölçmektedir. Bu yapı, genellikle McCubbin ve meslektaşları'nın Aile Stresi, Uyum ve Başa Çıkma Modeli (Family Stress, Adjustment, and Coping Model) çerçevesinde incelenir. Ölçek, ailelerin kriz yönetimi sırasında başvurduğu spesifik davranış setlerini ve bilişsel yeniden çerçeveleme süreçlerini kapsar.

F-COPES'in orijinal yapısı genellikle aşağıdaki gibi alt boyutları içerir; bu alt boyutlar, adaptasyon çalışmalarında Türk kültürüne uygun olarak yeniden yapılandırılmaları olabilir:

Sosyal Desteğe Yönelme (Seeking Social Support)

Bilişsel Yeniden Çerçeveleme (Reframing)

Manevi Desteğe Başvurma (Seeking Spiritual Support)

Problem Çözme (Problem Solving)

Aile Kaynakları Harekete Geçirme (Mobilizing Family Resources)

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması olan Sari ve Çetinkaya-Duman (2020) araştırmasında, AKYK-DÖ'nün yapısal geçerliliği ve ölçüt geçerliliği incelenmiştir. **Yapı geçerliliği**, genellikle Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile test edilmiştir. Bu analizler, orijinal modelin Türk örneğinde ne ölçüde korunduğunu veya modifiye edildiğini ortaya koyar.

Adaptasyon sürecinde, ölçek maddelerinin ilgili başa çıkma boyutları ne kadar doğru temsil ettiğini göstermek amacıyla uzman görüşleri alınmış ve dilsel eşdeğerlik çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik çalışmaları, ölçeğin amaçlanan psikolojik yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü destekler nitelikte sonuçlar sağlamıştır.

Güvenirlilik

AKYK-DÖ'nün güvenirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığı ve zamana karşı kararlılığı değerlendirilmeyi amaçlamıştır. **İç tutarlılık**, genellikle Cronbach Alfa katsayısıyla rapor edilir. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda homojen olduğunu gösterir.

Sari ve Çetinkaya-Duman (2020) çalışmasında, ölçeğin toplam puanı ve alt boyutları için kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarlılık katsayıları elde edilmiştir. Bu sonuçlar, ölçeğin Türk aileleri üzerinde krizle başa çıkma stratejilerini ölçmede güvenilir bir araç olduğunu doğrulamaktadır.

Faktör Analizi

Aile Krizine Yönelik Kişisel Değerlendirme Ölçeği'nin (AKYK-DÖ) adaptasyon sürecinde, temel olarak **Doğrulayıcı Faktör Analizi** (DFA) kullanılmıştır. DFA, orijinal F-COPES'in faktör

yapışın Türk kültüründeki verilerle uyumunu test etmek için kritik öneme sahiptir.

Yapılan analizler, ölçeğin alt boyutlarının teorik olarak öngörülen bağışkama stratejilerini tutarlı bir şekilde ayrıştırdığını göstermiştir. Faktör yapışın sağlamlığı, ölçeğin farklı bağışkama mekanizmaları birbirinden ayrışt etme yeteneğinin güçlü olduğunu kanıtlamaktadır.

Araç

Test Type: Uyarılama (Adaptasyon). Özgün ölçek: Family Crisis Oriented Personal Evaluation Scale (F-COPES).

Format: Kendini Değerlendirme (Self-Report) tipinde Likert ölçeği.

Language Available: Türkçe (Türkçe adaptasyonu mevcuttur).

Population Group: Aile üyeleri veya bakıcılar (özellikle kronik ruhsal hastalığı olan bireylerin aileleri).

Age Group: Yetişkinler.

Population Details: Adaptasyon çalışması, **kronik ruhsal hastalıklar** ile yaşayan bireylerin aile üyeleri üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: 4 veya 5'li Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılarak, katılımcıların kriz durumunda belirli bir stratejiyi ne sıklıkla kullandıkları sorulur. (Derecelendirme bilgisi orijinal kaynakta bırakılmadığından, F-COPES standardına uygun olarak belirtilmiştir).

Anahtar Kelimeler

Likert Ölçeği, aile içlevselliği, **psikometrik özellikler**, stresörler, bağışkama mekanizmaları, Doğrulayıcı Faktör Analizi.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışması 2020 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin kullanım izinleri ve olası ücretlendirme bilgileri için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Sorumlu Yazar İletişim: Zekiye Çetinkaya Duman (zekiyecetinkaya69@gmail.com).

Kaynaklar

Sari, A., & Çetinkaya-Duman, Z. (2020). Strategies used by families to cope with chronic

mental illnesses: Psychometric properties of the Family Crisis Oriented Personal Evaluation Scale. *Perspect Psychiatr Care*, 56, 462-473. <https://doi.org/10.1111/ppc.12457>

Orijinal PDF, aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [aile-kriz-odakli-kisisel-degerlendirme-olcegi-toad.pdf](#)

McCubbin, H. I., Olson, D. H., & Larsen, A. (1981). Family Crisis Oriented Personal Evaluation Scales (F-COPES). In H. I. McCubbin & A. I. Thompson (Eds.), *Family assessment inventories for research and practice* (pp. 195-207). University of Wisconsin-Madison.

Aile Krizine Yönelik Kişisel Değerlendirme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri bu kaynakta sağlanmamıştır. Maddelerin tamamı için yayımlanmış makaleye veya sorumlu yazara başvurulması gerekmektedir.